

Голас Прадзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 40 (1098)
Кастрычнік 1969 г.
Год выдання 14-ы
Цана 2 кап.

Мінск ГСП «Выдавецтва»
Красноармейская 9

САЖНЁВЫЯ КРОКІ ПЯЦІГОДКІ

За мінулыя гады пяцігодні аб'ём капітальных укладанняў дзяржаўных і кааператывуных прадпрыемстваў і арганізацый (без калгасаў) склаў 4,2 мільярда рублёў супраць 2,4 мільярда рублёў за першыя тры гады папярэдняга пяцігоддзя.

Значна ўмацавалася матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі, на развіццё якой за пяцігоддзе будзе ўкладзена больш як 2,3 мільярда рублёў, у тым ліку звыш 1 мільёна дзяржаўных асігнаванняў. У гэтай пяцігодцы сельская гаспадарка ўжо атрымала каля 41 тысячы трактараў, 11 тысяч збожжаўборачных камбайнаў, 15,3 тысячы грузавых аўтамашын.

Энергетычныя магутнасці ў рэспубліцы за пяцігоддзе ўзрастуць на 1,3 мільёна кілават, што роўна ўводу магутнасцей за 15 пасляваенных гадоў. У канцы гэтага года ўводзіцца ў строй першы блок магутнасцю 300 тысяч кілават самай буйной у рэспубліцы Лукомльскай ДРЭС.

Да канца пяцігодкі Беларусь будзе выпускаць каля 40 працэнтаў калійных угнаенняў і 12 працэнтаў хімічных валокнаў да агульнасаюзнай вытворчасці. Узрасце ўдзельная вага іншай прадукцыі хімічнай прамысловасці. У 1970 годзе нашы машынабудаўнікі дадуць краіне звыш 80 тысяч трактараў, каля 30 тысяч аўтамашын.

Ідзе рэканструкцыя Мінскага завода халадзільнікаў.

Фота Ю. ІВАНОВА і Ю. САПУНА.

29 верасня ў Мінскі клуб журналістаў на чарговую прэс-канферэнцыю сабраліся супрацоўнікі беларускіх газет і часопісаў, радыё і тэлебачання. Правядзенне такіх мерапрыемстваў стала ўжо добрай традыцыяй. На сустрэчу з работнікамі прэсы прыходзяць міністры, відныя грамадскія дзеячы. На гэты раз перад журналістамі выступіў Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР Ціхан Кісялёў. Ён расказаў аб перспектывах далейшага развіцця нашай рэспублікі і аб выніках выканання пяцігадовага плана за першыя тры гады (1966—1968 гг.) і васьмь месяцаў гэтага года.

Характэрна, што за гэты час народная гаспадарка рэспублікі развілася больш хутка і эфектыўна, чым у папярэднія гады. Адметнай рысай бягучай пяцігодкі з'яўляецца і тое, што выпуск прамысловай прадукцыі ў коштавым выражэнні будзе прыкладна роўны аб'ёму прадукцыі, выпушчанай прамысловасцю рэспублікі за 19 пасляваенных гадоў.

У пяцігоддзі вялікая ўвага ўдзяляецца развіццю энергетыкі, такіх галін прамысловасці, як хімічная і машынабудаванне, павелічэнню вытворчасці паліва для насельніцтва і тавараў народнага спажывання, асваенню праектных магутнасцей узводзімых у строй прадпрыемстваў, росту прадукцыйнасці працы, зніжэнню сабекошту і паляпшэнню якасці выпускаемай прадукцыі.

Сёння з канвеераў беларускіх прадпрыемстваў выходзяць кожныя 7 мінут трактар, кожныя 20 мінут — аўтамашына і металарэзны станок, кожныя 26 мінут — сіласаўборачны камбайн, кожныя 5 мінут — тысяча падшыпнікаў, кожныя 11 мінут — тона хімічнага валакна, кожныя 4 мінуты — матацыкл, бытавы халадзільнік, за адну мінуту выпускаецца радыёпрыёмнік, тэлевізар, 333 квадратныя метры розных тка-

нін, 213 пар панчошна-шкарпэткавых і 121 штука трыкатажных вырабаў, 65 пар скуранага абутку.

Для развіцця галін прамысловасці, якія выпускаюць тавары народнага спажывання, як відаць з вышэй прыведзеных лічбаў, зроблена нямаля. А ўжо гэта адно сведчыць аб тым, што ўздым дабрабыту працоўных не меншы клопат партыі і ўрада, чым уздым усёй народнай гаспадаркі. І доказы, асабліва калі знаёмішся з лічбамі апошняга пяцігадовага плана, вельмі многа.

Рабочы тыдзень стаў пяцідзённым, а заробатная плата працоўных не толькі не знізілася, а наадварот, павысілася і будзе павышацца ў далейшым, яшчэ больш высокааплачваемай стане праца калгаснікаў, павялічыцца выплата льгот з грамадскіх фондаў спажывання. К канцу пяцігодкі рэальныя даходы на душу насельніцтва павысяцца на 40 працэнтаў. А хіба не аб дабрабыце насельніцтва сведчыць той факт, што на ашчадных кніжках працоўных рэспублікі знаходзіцца адзін мільярд рублёў! На суму больш як 500 мільёнаў рублёў штогод выплачваюцца пенсіі.

Альбо возьмем будаўніцтва. 20 мільёнаў квадратных метраў жылля атрымаюць жыхары рэспублікі за адну толькі апошнюю пяцігодку. Толькі за тры гады 1,1 мільёна чалавек ўсяліліся ў новыя кварталы або палепшылі свае жыллёвыя ўмовы. Усё за той жа невялікі тэрмін — тры гады — здадзена ў эксплуатацыю 60 буйных прадпрыемстваў, а адначасова з імі — школ на 164 тысячы месц, дзіцячых дашкольных устаноў на 45 тысяч месц, бальніц на 4,7 тысячы ложкаў. Утрыманне ж хворага ў бальніцы на працягу сутак каштуе дзяржаве 5 рублёў, на аднаго школьніка дзяржава выдаткоўвае ў год 100 рублёў, на студэнта — 850 рублёў, на дзіця ў садзе ці яслях — 300 рублёў.

Ніколі яшчэ не ўдзялялася такая вялікая ўвага культурна-бытавому абслугоўванню насельніцтва. Вось, напрыклад, такі факт. У адным толькі Мінску працуе тэатраў і кінатэатраў на 40 тысяч месц, а колькасць іх з кожным годам узрастае.

ЦК КПБ, Савет Міністраў БССР і Белсаўпроф прынялі рашэнне аб будаўніцтве ў рэспубліцы ў будучай пяцігодцы турысцкіх баз і кемпінгаў на 7354 месцы. Такім чынам, да 1975 года ў гэтых установах будзе месц у 5,6 раза больш, чым цяпер. Прынята таксама спецыяльная пастанова аб павелічэнні вытворчасці, расшырэнні асартыменту і паляпшэнні якасці спартыўных і турысцкіх вырабаў.

Сёлетняя беларуская вёска адрозніваецца ад той, якой была яна яшчэ год пяць таму назад. Сельскія населеныя пункты забудовваюцца па плану, часта шматкватэрнымі ў некалькі паверхаў дамамі. У кварталы праводзіцца вада, паравое ацяпленне, газ. У вёсках будуецца такія клубы, што не ўступаюць са сучасным гарадскім палацам культуры. І загадаюць гэтымі клубамі людзі са спецыяльнай адукацыяй, выхаванцы культурна-асветных вучылішчаў.

Багатыя ўраджаі, поспехі ў жывёлагадоўлі зрабілі магчымым павышэнне дабрабыту сельскіх працаўнікоў, павышэнне аплаты іх працы. Валавы даход калгасаў павялічыўся ў 1968 годзе ў параўнанні з 1964 годам на 67,7 працэнта. Культурны ўзровень жыцця сельскіх працаўнікоў набліжаецца да гарадскога.

У заключэнне Ц. Кісялёў расказаў аб той ролі, якую Беларусь адыгрывае на міжнароднай арэне, аб гандлёвых сувязях рэспублікі больш як з 80 краінамі свету, адказаў на шматлікія пытанні журналістаў.

НАД РАКОЙ АРЭСАЙ

...Між толкіх багнішчаў,
На выдмах пясчаных,
Як на папалішчы,
Рад хат, бы кургану.
Жывуць людзі ў хатах,
Плятуць сабе лапці,
Каб з торбамі ў латах
Пайсці жабраваці...

Янка КУПАЛА.

Такім было старое Палессе, край непразных балот, спрадвечнай галечы. Здавалася, ніколі і не быць яму іншым.

Але з перамогай Кастрычніка святло новага жыцця разлілося над Палессем.

Вёска Сарочы — цэнтр буйнога калгаса «Чырвоная змена», аднаго з багачэйшых у Любанскім раёне. Цяпер тут чакаюць прыбытак каля трох мільёнаў рублёў!

Мноства земляробчай тэхнікі (у арцелі больш за 20 камбайнаў, некалькі дзсяткаў трактараў, 40 грузавых аўтамабіляў) дапамагае хлебаробам вырошчваць высокія ўраджай ўсіх сельскагаспадарчых культур. Сёлета сабраны ўраджай па 30,2 цэнтнера з гектара. У калгасе 10 тысяч гектараў угоддзяў. Больш паловы ворных зямель адваявана ў непразных балот.

Ва ўсіх брыгадах ёсць клубы і дзіцячыя сады-яслі. А ў Сарочах лабудаваны калгасны дом культуры, узводзяцца жыллыя дамы. У недалёкім будучым хлебаробы атрымаюць 250

кватэр у новых дамах. У ліку новабудуоўляў бліжэйшых пяці год — гандлёвы цэнтр, камбінат бытавога абслугоўвання з гасцініцай, школа на 320 навучэнцаў, стадыён. На інжынерныя сеткі, добраўпарадкаванне і сувязь калгас выдаткоўвае звыш мільёна рублёў.

На цэнтральнай сядзібе калгаса ўзведзены мемарыяльны комплекс у памяць аб тых, хто аддаў жыццё, абараняючы Радзіму ад фашысцкіх захопнікаў. На гранітных плітах высечаны імёны 278 загінуўшых. Дзевятнаццаць мужчын па прозвішчу Галай, 15 — па прозвішчу Шаптыка, 12 — па прозвішчу Семяняка загінулі ў барацьбе з ворагам. Яны, як і многія іншыя іх аднасяльчане, якія не вярнуліся з вайны, пралілі кроў за лепшае будучае свайго народа. Удзячныя нашчадкі святы ўшаноўваюць іх светлую памяць.

Радзіма высока ацаніла ратны і працоўны подзвіг калгаснікаў сельгасарцелі «Чырвоная змена». Высокіх урадавых узнагарод удастоены 234 чалавекі.

НА ЗДЫМКАХ:

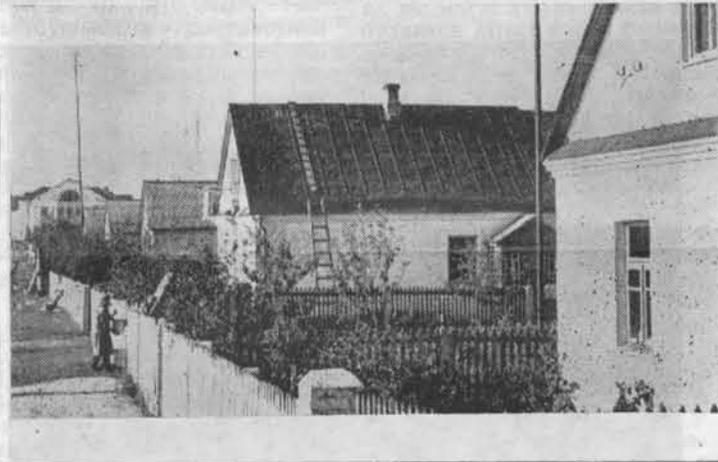
1. Адна з новых калгасных вуліц у вёсцы Сарочы.

2. Даярка Вольга МІХАЛЕНЯ.

3. Помнік жыхарам Сарочаў — воінам і партызанам, загінуўшым у час Вялікай Айчыннай вайны.

Н. УЛАДЗІМІРАЎ.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ванняў, у прыватнасці для астранамічных назіранняў, бо тэлескопам не будзе перашкадаць зямная атмасфера.

Другая галіна — гэта палёты на Месяц і планеты. Тое, што сёння здаецца чужым, заўтра стане нормай. Перспектыўныя экспедыцыі на Месяц будуць знаходзіцца на паверхні Месяца не гадзіны, як «Апалон-11», а суткі, тыдні, месяцы. Яны пачнуць выкарыстоўваць месяцаходы і месяцалёт, што значна пашырыць сферу дзейнасці экспедыцыі.

І, нарэшце, самае захапляючае — палёт чалавека да планеты. Куды раней за ўсё можа накіравацца пілатуемы карабель? Вядома, на Марс. Венера бліжэй, але там іншыя ўмовы. Ужо вельмі высокія ціскі і тэмпературы на паверхні Венеры. Гэта робіць высадку на ёй касманаўтаў практычна немагчымай, прынамсі, у бліжэйшыя дзесяцігоддзі. Што датычыць Меркурыя, то жыцця на гэтай планеце, відавочна, няма, а раз так, то яе метагродна даследаваць толькі з дапамогай аўтаматычных апаратаў. Палёт на гэту планету чалавека, прынамсі, з пункту гледжання 1969 года, не апраўданы. Да таго часу, калі стане тэхнічна магчымым пілатуемы палёт на Меркурый, аўтаматычныя апараты дасягнуць такой дасканаласці, што змогуць вырашаць усе задачы, звязаныя з даследаваннем планеты. Нарэшце, далёкія планеты Сонечнай сістэмы: Юпітэр, Сатурн, Уран...

Не гавораць ўжо пра далёкія

адлегласці і аб надзвычай працяглым часе палёту, магчыма, што гэтыя планеты зусім не маюць паверхні, на якую можна было б зрабіць пасадку. Згодна з некаторымі гіпотэзамі, гэтыя планеты з'яўляюцца гіганцкімі газавымі шарамі. У прынцыпе магчыма высадка на спадарожнікі гэтых планет, якія маюць цвёрдую паверхню. Але гэта справа вельмі аддаленай будучыні. Безумоўна, не дваццацістага стагоддзя, а магчыма, нават і не дваццаці першага.

А вось даследаванні далёкіх планет з дапамогай аўтаматычных апаратаў — гэта пад сілу дваццатаму стагоддзю. Асабліва спрыяльныя ўмовы для даследавання гэтых планет складваюцца ў канцы 1970-х гадоў, калі планеты будуць у такім становішчы, што адзін апарат зможа ў параўнальна кароткі час (9 гадоў замест 30-ці) дасягнуць Нептуна, зрабіўшы «па дарозе» пралёт каля Юпітэра, Сатурна і Урана. Так, «за раз» удацца забіць «чатырох зайцаў» — даследаваць чатыры планеты. Пры палёце каля «прамежкавых» планет будзе выкарыстоўвацца іх прыцягненне для ажыццяўлення так званых пертурбацыйнага маневру. Гэты маневр і забяспечыць скарачэнне часу палёту. Калі ў канцы 1970-х гадоў магчымаць паслядоўнага пралёту каля Юпітэра, Сатурна, Урана і Нептуна не выкарыстаць, то наступны раз такая магчымаць прадставіцца толькі ў 2150-х гадах, гэта значыць амаль праз дзве стагоддзі.

Дваццатае стагоддзе зможа ўбачыць і пілатуемы палёт на Марс. Калі аўтаматычныя апараты, пасланыя ў палярную разведку, паведамаць аб наяўнасці на Марсе жыцця, то могуць палічыць метагродным паслаць на Марс экспедыцыю. Гэта экспедыцыя будзе якасна больш складаная, чым на Месяц. Ад сямі месяцаў да года спатрэбіцца караблю, каб дасягнуць планеты (у залежнасці ад узаемнага становішча Зямлі і Марса ў перыяд палёту), столькі ж — для адваротнага шляху, не гавораць ўжо аб тым, што нейкі час экспедыцыя павінна пабыць на паверхні Марса, бо гэта з'яўляецца яе асноўнай задачай.

Марсіянская экспедыцыя прад'явіць велізарныя патрабаванні да сістэм жыццезабеспячэння, электраснабавання, маневравання касмічнага карабля. Ці апраўдана будзе ўсё гэта або палічыць больш метагродным выкарыстаць толькі аўтаматычныя апараты? Пакуль сказаць цяжка. Верх можа атрымаць не навуковая і эканамічная метагроднасць, а адвечнае імкненне чалавека да новых светаў.

Кім будуць першыя марсіянскія касманаўты, якую краіну будуць яны прадстаўляць? Цяпер рана задаваць такія пытанні, ды наўрад ці гэта будзе мець рашаючае значэнне. Першыя касманаўты на Марсе будуць прадстаўнікамі ўсяго чалавецтва, прадстаўнікамі зямлян.

Ю. МАРЫНІН,
навуковы каментатар
АДН.

ДАРОГА ВЯДЗЕ Ў БУДУЧЫНЮ

Надаўна мне ў рукі трапіла кніга «Будаўніцтва камунізма і сацыяльныя змяненні ў сялянстве Беларусі». У ёй адзначаецца, што за апошнія гады даходы сельскіх кааператываў узраслі на дзве трэці, а аплата працы сялян павялічылася на 40 працэнтаў.

Прыведзены шэраг цікавых фактаў адносна прафесійнальнага складу сялянства, росту адукацыі, культуры, аб вялікіх пераўтварэннях у быццё.

І вось, будучы па справах у вёсцы Засулле Стаўбцоўскага раёна, я пацікавіўся, якія тут адбыліся змены. Вынікам з'явіўся гэты артыкул.

Калгас «Праўда» — звычайная гаспадарка ў Стаўбцоўскім раёне. Звычайныя людзі і вёскі, такія ж, якіх шмат можна сустрэць на Беларусі. Так і вёска Засулле. На свежае вока кідаецца двухпавярховы будынак сярэдняй школы, а насупраць — дом культуры, белыя карпусы бальніцы, светлыя з люстранымі вітрынамі магазіны. Звяртаеш увагу на чысценькія шпальдчкі: «Аптэка», «Аддзяленне сувязі», «Пашывачна-рамонтная майстэрня» і потым ужо толькі заўважаеш, што і вуліцы чымсьці адметныя, і штукетнік выбелены так, нібыта на ім беліцца кужаль, і каля кожнага дома пастаўлены пафарбаваныя лаўкі.

Мне давалося пабываць у майстэрнях, на збожжасховішчах, на жывёлагадоўчых фермах, бачыць узводзімыя гаспадарчыя памяшканні, жыллыя дамы, дзіцячы сад-яслі. Сёе-тое даведваўся ад саміх калгаснікаў. І паступова выяўляўся выразны малюнак сучаснага сялянскага жыцця.

Я прыходзіў у захапленне, калі гутарыў са старшынёй калгаса Антонам Ярмадзевічам.

— Робім мы шмат, але ўсё яшчэ мала, — казаў ён. — Побач з тым, што вядзём будаўніцтва жылых дамоў, дапамагем індывідуальным забудоўшчыкам, мы асабліва ўвагу надаём прадпрыемствам калектыўнага карыстання. Скажам лангев-прачны камбінат... Якую ён сувязь мае з агародніцтвам?

— Не разумею, Антон Якаўлевіч, — паціснуў я плячыма. — А ёсць. Вы толькі прыгледзьцеся, — ён падсунуў бліжэй чысты аркуш паперы. — У агароднай брыгадзе працуюць пераважна жанчыны. Праца працай, але і хатні клопат патрабуе свайго. І хочаш не хочаш, а два рабочыя дні ў тыдзень аддадзеныя гаспадыням. Гэта рабіла ўплыў на грамадскую работу. Да таго ж сям'ям трэба было набываць пральныя машыны, хімікаты, аплочваць электраэнергію... І вось, як прыкінуў наш эканаміст, за адзін год мы маем прырост прадукцыйнасці працы штосьці каля 2-х працэнтаў.

Вядома, у калгасе не толькі сёння зразумелі гэтую ісціну. Рабілася нешта і раней. Штогод будавалі і будуць згодна з распрацаванымі планамі. Але ж на гэта патрэбны сродкі і, відаць, значныя.

— Ці не ўплывае такое будаўніцтва на аплату працы калгаснікаў, на іх дабрабыт?

— Я неяк зрабіў разлік. Вось трактарыст Міхаіл Блінкоўскі. Сярэднямесячны заробтак яго складае 100—120 рублёў. Нюнка таксама працуе. Ёсць двое дзяцей-школьнікаў. «Скажы, Міхаіл, — запытаўся неяк я ў яго, — колькі грошай ідзе ў цябе ў месяц на ўтрыманне сям'і?». «30—40 рублёў», — адказаў ён.

— Трэба ўлічыць, — дадаў старшыня, — што асабістая гадсобная гаспадарка забяспечвае калгаснікаў усім неабходным: малаком, мясам, птушкай, гароднінай, фруктамі. Астатнія грошы сям'я размяркоўвае па свайму гледжанню.

Верны барометр сельскага попыту, плацежаздольнасці — магазін прамысловых тавараў. Мне давалося пераконацца ў гэтым нядоўга. Ад прадаўца Ігара Навасельскага я даведаўся, што самы ходкі тавар у сяляч — электратавары: халадзільнікі, таршэры, электракаміны. На другім месцы — матцыклы, тэлевізары. Радыепрыёмнікі, веласіпеды, наадварот, залёжваюцца: ёсць у кожным доме. Добра ідзе м'ябло. Сталі больш купляць спартыўнага інвентару: руказкі, спінінгі, луды, паляўнічыя стрэльбы. З таго часу, як адкрылася ў вёсцы пашывачная майстэрня, стаў меншы попыт на абутак і гатовае адзенне. Затое купляюць шуюк, шэрсці.

Імкненне лепш і прыгажэй апрацаваць не самамэта. Гэта — вынік эстэтычнай патрабавальнасці, духоўнага зместу сённяшняга сялянства. Мне здаецца, я не памылюся, калі заўважу, што гуманны заклік вялікага рускага пісьменніка А. Чэхава — «у чалавеку ўсё павінна быць прыгожым: і душа, і твар, і адзенне» сёння, за паўстагоддзя Саветскай улады, здзейсніўся. Саветскі чалавек хоча, каб і месца, дзе ён жыве, дзе працуе, дзе адпачывае, было прыгожым.

У вёсцы гэтым пытаннем займаецца камісія сельскага Савета па культурна-бытавому будаўніцтву. У яе абавязкова ўваходзіць урач, урач-дэзінфектар, прадстаўнікі грамадскасці. Асноўнае ў іх рабоце не толькі нагляд за санітарным станам, што само па сабе вельмі важна, але і агульны культурны выгляд дамоў, вуліц, магазінаў, паркаў. Камісія займаецца разбіўкай новых паркаў, пасадкай дрэў, кустарнікаў. І гэтай вясной тут высадзілі шмат дэкаратыўных дрэў.

Другі год у вёсцы працуе піянерскі клуб «Радзіма». І гэта добрая справа старэйшых. Кожны вечар у ім збіраюцца хлопчкі і дзяўчкі. У клубе — сталярны куток, бильярд, тэлевізар. Тут жа невялікая бібліятэка і лялечны тэатр.

Ёсць дзе адпачыць і моладзі і людзям старэйшага ўзросту. Да іх паслуж дом культуры. За кошт калгаса набываюцца музычныя інструменты касцюмы для выступленняў. Летась упершыню калгасны хор выступаў на абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці.

Мастацкі кіраўнік дома культуры Аляксандр Мазур раскажаў:

— Пакуль што гэта была наша першая заяўка. Хор яшчэ малады, і нам не хапіла майстэрства выступіць на рэспубліканскай сцэне, але мы не губляем надзеі. Моладзі ў нас шмат, знойдзецца і таленты.

...Сярод даволі шматлікіх сустрэч прыгадваецца і яшчэ адна — з бульдзерыстам Віктарам Канапэвічам. Ён будзе новаю калгасною дарогу, якая гладкай стужкай шашы злучыць калгасныя вёскі.

Мы выйшлі з ім на гатовае палатно. Міма нас праімчаў легкавы аўтамабіль.

— Гэта мой сын едзе з Мінска, — сказаў Канапэвіч. — Не так даўно я «масквіча» купіў. А некалі, пры маёй памяці, мы басаноў ды лапцямі тапталі сцежкі... Дык няхай жа па гэтай дарозе ездзяць нашы дзеці, няхай яна вядзе ў казанні свет будучыні.

Ул. ГУЛЬКО.

ВЯСЕЛЬНЫЯ ЗВАНЫ

Валіна вяселле гулялі восенню. Ноччу лёгкі марозік прыхалі тонкім лядком лужыны на вуліцах, але ўжо к гадзінам адзінаццаці раницы павосеньску няяркае сонца разагрэла зямлю, прабілася праз вокны ў хату і зайграла пяшчотнымі зайчыкамі на сценах.

У талерках на сталах ляжалі буйныя, духмяныя антонаўкі. Гасці, разамлелыя ад віна і добрай закускі, гаманілі аб розных справах, а Канстанцін Якаўлевіч, гаспадар, усё запрашаў іх да пачастунку.

— Вазьміце яшчэ па яблычку. З свайго саду антонаўка — сакавітая, крамяная...

Зайгралі музыкі. Звонка ўдарыў бубен. Валя паклала руку на плячо жаніха, Шчаслівага, усхваляваная, яна, здаецца, забыла аб усім на свеце. І толькі калі сціхла мелодыя, схамянулася, паглядзела ў бок маці і заўважыла, як па яе шчацэ коціцца буйная, нібы кропля расы, сляза.

— Матуля, чаго ж плакаць? — падбегла Валя да маці. — Не на край жа свету ад вас еду. З Баранавіч да нас рукой падаць. Гадзіны паўтары ўсяго на аўтобусе. У гасці кожны тыдзень прыязджаць будзем...

— Яно так, — адказала Ганна Васільеўна. Цяжкавата прыходзілася Ганне Васільеўне на ферме, але дачку шкадавала, за сабой не цягнула. Аб сваім намеры пайсці працаваць даярнай Валя сказала маці вечарам. Ганна Васільеўна толькі рукамі развала:

— Ды ты што? Хіба я сама такой нядужай стала, што мяне замяніць уздумала?

— Але ў размову ўмяшаўся бацька:

— Работа яшчэ нікому не шкодзіла. Няхай пазнае цану хлеба.

...І вось — вяселле. Гасці выходзяць на вуліцу ў адных пінжаках і сукенках.

І ўжо на вуліцы грае гармонік, і ўжо там гуцаць маладыя галасы:

**Чырвоная вішня
З-пад караня вышла...**

Ганна Васільеўна слухае ўважліва, песня ёй падабаецца, напамінае аб маладосці, аб далёкім і перажытым, але не вытрымлівае, падыходзіць да моладзі:

— Ды хіба зараз якую з вас маці аддасць замуж сілай? Вы ж з жаніхамі бацькоў перад самым вяселлем знаёміце. Так што і песню давайце веселейшую.

Гарманіст не шкадуе гармоніка:

**У суботу Янка ехаў ля ракі,
На рацэ Алёна мыла ручнікі...**

Плыве песня, вярэдзіць сэрцы. А Ганне Васільеўне ўспамінаецца яе ўласнае вяселле. Выходзіла яна за свайго Косцю ў ліхі час, калі неба засцілалі чорныя хмары вайны. Не да веселасці было.

І ўсё ж было ў яе шчасце. З любым і нягоды пераносіцца лягчэй. У 1944-м нарадзілася Валя, а праз паўтара года — сын.

— Косця мой, — расказвае Ганна Васільеўна, — нібы расцвіў ад радасці. А як падрос крыху сыноч, на ногі падняўся, дык бацька — куды сам, туды і яго з сабой. Толькі і чуеш, бывала: «Міколка, можа ў лес? Міколка, ці не наведацца нам на луг?»

Небагата жылі Шэлесты ў першыя пасляваенныя гады.

Неяк суседка, сустрэўшы Ганну Васільеўну ў Івацэвічах каля крамы, заўважыла:

— Табе, Ганначка, скоро з магазіна мяшком тавары трэба будзе насіць. Шасцёра дзяцей маеш.

— Кажуць, у гурце і бульба смачнейшая. А за дзяцей маіх не хвалюся — выхаваем.

Часам Канстанціну Якаўлевічу і Ганне Васільеўне прыходзілася адмаўляць сабе ў многім.

— Гляджу неяк у акно, — успамінае Ганна Васільеўна, — бачу, кудысьці жанчыны нашы спяшаюцца. Накінула на галаву хусціну, выскачыла на вуліцу, пытаюся: «Куды ж гэта вы?»

Адказваюць: «У краму матэрыял прыгожы прывезлі, каб не разабралі часам». Тады ж тавараў не вельмі хапала. Пайшла і я. І так захацелася мне новую сукенку справіць, што ўжо і грошы на яе адлічыла. І ўсё ж не купіла я сабе той сукенкі. Затое прынесла дзяўчатам новыя чаравікі, Кольку — штаны. Гасцінцы ўсім купіла. Прыйшла дадому, а малыя проста скачуць ад шчасця. Ды хіба сукенка замяніць такое?

Слухаю я Ганну Васільеўну і думаю, што значыць слова «подзвіг»?

Салдат закрыві грудзмі амбразуру дзота. Гэта подзвіг.

Трактарыст загінуў у агні, каб выратаваць грамадскі ўраджай. Гэта подзвіг.

А дваццаць год не ведаць спакою ні днём, ні ноччу? Дваццаць год спяваць толькі адну песню — калыханку? Дзесяткі разоў перадрываць над калыханкай хворага дзіцяці?

Гэта таксама подзвіг. Высокі подзвіг мацярынства.

Залатую зорку «Маці-герані» Ганне Васільеўне Шэлест уручалі ў сакавіку 1966 года. Вярталася яна дамоў з раённага цэнтра апоўдні. Можна было б пад'ехаць і на машыне. Старшыня калгаса Аляксандр Бандык, толькі скажы, адразу ж газік падаслаў бы. Тым больш, што пры сустрэчах заўсёды прыпамінаў:

— Коля твой, Васільеўна, добрым шафёрам быў. З вецярком вазіў мяне. У арміі, відаць, таксама не на апошнім месцы?

Ганна Васільеўна ў такіх выпадках звычайна віду не паказвала, што цёплае слова старшыні аб сыну яе кранае да глыбіні душы, але дома радасці не хавала, дзялілася ёю з мужам.

Мікалаі цяпер займаецца ў афіцэрскай школе. Хутка скончыць яе.

Старэйшыя дзеці ўсе, як кажуць, пры справе. Аня працуе медсястрой у бальніцы. Разам з мужам жыве ў бацькоўскім доме. Сямён — трактарыст.

— Цеснаватай стала хата для такой сямі, — гаворыць Канстанцін Якаўлевіч і запрашае прайсці ў сад. Там узвышаецца новы прасторны цагляны будынак.

— Работы яшчэ каля яго шмат, — працягвае гаспадар. — Вокны, дзверы, падлога, печы патрэбны. Але ж збудуем.

...Першае вяселле ў хаце Шэлестаў адшумела некалькі год назад. Багата было гасцей, калі выдалі замуж і Аню.

Падрастаюць малодшыя дзеці — Люба, Шура, Маруся, Галя.

Канстанцін Якаўлевіч Шэлест стаіць на парозе свайго дома і на развітанне жартам гаворыць мне:

— Прыязджайце ў Стайкі, калі зноў зазвоняць вясельныя званы ў маім доме. Вяселляў будзе яшчэ шмат.

Івацэвіцкі раён.
М. РАДЗЮК.

ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ

БЕРЕЧЬ СВЕТОЕ ИМЯ РОДИНЫ

Дорогие соотечественники! Вы уже писали в своей газете о Денисе Горбачевиче, который побывал в родных краях, а потом написал живую книжку о колхозной жизни. Ответы на нее поступали от многих честных земляков и в «Голас Радзімы», и в «Русский голос».

Как видно, эта книжонка принесла ему немалые барыши, потому что он опять взялся за свое ремесло и напечатал в «Новом русском слове» статью под заглавием «Колхозная баня». В ней он плетется, что, приехав в родные места, так и не смог отмыть свое грязное туловище. Что ж, трудно было ему отмывать тело, если оно было таким же грязным, как и его душа. Бедная родная чистая вода!

Горбачевич, со злорадством отмечая каждый недостаток в жизни родной земли, а в основном вообще выдумывая, не пишет почему-то о том, сколько могил он на ней видел, сколько памятников павшим от рук фашистов. Народ, перенесший столько горя в военные годы, действительно мог бы испытать лишения, над которыми смеяться могут себе позволить только подлцы вроде Горбачевича. Но ведь нет! За 25 послевоенных лет наш народ действительно все восстановил и строит прекрасную, свободную и зажиточную жизнь.

Мы с женой имели счастье побывать в Москве, Минске, на родной Ниничке в деревне Тобулки и видели своими глазами, что все сыты, одеты, до-

вольны. Мы везде были сердечно приняты, везде столы ломились от изобилия. Разве так жили люди до революции? Разве я оставил бы родителей и все дорогое сердцу, если бы тогда была такая прекрасная жизнь?

А между тем газета «Новое русское слово», пытаясь прийти на помощь Горбачевичу, поместила статью «В защиту правды». Ее автор — какой-то Юрко — рассказывает, какой хорошей была жизнь в старой царской России. Но этот господин забыл (или не захотел) упомянуть, для кого была эта хорошая жизнь. Во всяком случае не для меня, сына безземельного батрака, не для моих родителей, отсутствующих меня в 16 лет за океан, не для тысяч других, таких, как мы...

Я горжусь своей процветающей Великой Родиной, я желаю ей еще больших успехов на ее благородном пути. И я не могу молчать, когда на нее клеветают люди с продажными душами, поэтому очень прошу поместить мое письмо в вашей газете.

С почтением к вам
Андрей ДОРОФЕЕВ.
США.

Скоро будет отмечаться 52-я годовщина Великого Октября. Хочу поздравить советских людей с этим славным юбилеем.

52 года назад под руководством В. И. Ленина и партии большевиков трудящиеся бывшей Российской империи свер-

гли иго царизма и капиталистов. И вот уже больше полувека Советское государство является примером для трудящихся всех стран мира, оплотом мира и дружбы.

И мы, белорусы, русские, украинцы, волею судеб заброшенные на чужбину, гордимся успехами нашей Родины и тем, что мы являемся выходцами из страны, давшей миру гениального Ленина. Мы не забываем землю, где родились.

Здесь, в Австралии, пропаганда направлена на то, чтобы местное население знало как можно меньше о Советском Союзе. Но с каждым днем все больше людей становится в ряды борцов за мир и дружбу между народами этих двух стран.

Дорогие соотечественники, проживающие в Австралии и в других странах! Будьте патриотами своей страны! Выполняйте свой сыновний долг! Защищайте честь своей Родины! Где бы вы ни были, разоблачайте тех, кто клеветает на свой народ!

Хочу обратиться и к тем, кто еще верит буржуазной пропаганде. Опомнитесь, очнитесь! Подумайте, на кого вы клеветаете! Вспомните, что пришлось пережить нашему народу. Вспомните сирот, калек и вдов — жертв недавней войны! Неужели вы хотите, чтобы это снова повторилось? Пока не поздно, встаньте на честный путь!

И. ПЛЕХАНСКИЙ.
Австралия.

Дорогая редакция! Звартэцца да вас старэнькая маці, яная вось ужо на працягу больш 20 год шукае свайго сына Мікалая Рудзянца. А здарылася так. Летам 1944 года мяне і трынаццацігадовага сына Мікалая фашысты прыгналі з вёскі Верхлесе, дзе мы жылі, у гарадскі пасёлак Парычы. Тут Мікалая і іншых падлеткаў пагрузілі на аўтамашыну. Пазней я даведалася, што яго завезлі ў Польшчу. Некаторыя яго таварышы вярнуліся дамоў, а аб маім сынку нічога невядома. Звартэлася я ў арганізацыю Чырвонага Крыжа, у органы міліцыі, але усё застаецца дарэчным. Аргуніся, калі ты жывы, мой сын Мікалай. Мой адрас: Гомельская вобласць, Светлагорскі раён, г. п. Парычы, вуліца Трызны, дом 25, Рудзянец Пелагаі Мікалаеўне.

Цішыня. Фотаэцюд М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ГОСЦІ З РОЗНЫХ КРАІН

У экскурсійнае бюро Ульянаўска адно за другім паступаюць наведальнікі аб прыбыцці новых цеплаходаў, турыстычных паяздоў.

— Прыбій поезд з Гомеля.

— На падходзе цеплаходы «Гастэла» і «Валынціна Цершкова».

Гэта значыць, што будуць новыя экскурсіі на Ульянаўску. Гэта значыць — тысячы новых наведальнікаў гасцінна сус-

рэне Дом-музей Ул. І. Леніна. За воем з паловай месяцаў гэтага года тут набывала больш за 700 тысяч чалавек.

Сярод прыбываючых у горад многа замежных гасцей. Характэрна такая дэталі: у 1968 годзе Ульянаўск наведалі прадстаўнікі 26 краін. З пачатку 1969 года на радзіме Уладзіміра Ільіча набывалі людзі з 53 краін.

**ВАС ШУКАЮЦЬ
І ЧАКАЮЦЬ
СВАЯКІ**

КОЖНЫ КРОК — АДКРЫЦЦЁ

Заходняя прапаганда спрабуе ізаляваць народы ад ідэй сацыялізму, стварыць такую абстаноўку, пры якой як мага менш паступала б правільнай інфармацыі аб Савецкім Саюзе, скажаць факты, дэзінфармаваць. І зусім не дзіўна, што замежныя турысты, якія прыязджаюць у СССР, пачынаюць адкрываць для сябе новы, не знаёмы ім свет.

Турыст з ФРГ Ілендэр, напрыклад, сказаў: «У Заходняй Германіі насаджаюць антыпатыі да Савецкага Саюза. Аб вайшай краіне пішуць і расказваюць многа небыліц. Накшталт таго, што сацыялізм — гэта ўсеагульная беднасць: нельга купіць ні дом, ні машыну. Я рашыў паглядзець сам, як жывуць савецкія людзі. Я адкрыў тут новы свет».

Кожны крок па беларускай зямлі — гэта адкрыццё для многіх інашаземцаў. Гэтым летам група турыстаў з Англіі, у складзе якой былі настаўнікі, клеркі, медсестры, адміністрацыйныя работнікі, уважліва знаёмілася з нашай краінай. Савецкі Саюз зрабіў на іх вялікае ўражанне. Паводле слоў турыстаў, тая інфармацыя аб СССР, якую яны атрымалі ў сябе ў краіне, не адпавядала сапраўднасці.

«Мы пераканаліся, — заявілі яны, — што людзі ў вас выдагна харчуюцца і прыгожа апранаюцца. Па тварах ваших людзей, па іх усмешках, па іх настрою мы бачылі, што яны шчаслівыя».

Асабліва ўражае замежных гасцей наша ахова здароўя. Р. Ірвэнг з ЗША, знаёміўшыся з пастаноўкай аховы здароўя ў Беларусі, заявіў: «Калі б наш амерыканскі ўрад адпускаяў на лячэнне хворых тыя грошы, якія ён выдаткоўвае на вайну ў В'етнаме! Навошта ім гэта маленькая краіна, калі ва ўласным доме столькі беспарадкаў, столькі яшчэ жыццёва важных праблем трэба рашыць».

Нельга не ўспомніць выказванні многіх турыстаў пасля наведання музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Большасць з іх нават не ўяўляла сабе, што такое вайна і жакі, народжаныя ёю. У малі ў Мінску знаходзіліся турысты з ЗША. Пасля агляду

экспанатаў музея яны заявілі: «Студы трэба прыходзіць, каб урок гісторыі быў заўсёды свежым у памяці, таму што той, хто забывае ўрок гісторыі, павінен будзе перажыць іх зноў. Няхай заўсёды на зямлі будзе мір, каб нашы дзеці не бачылі тых жахаў, якія выпалі на долю іх бацькоў».

Сэм Шапіра прыехаў у Мінск з сынамі. Доўга хадзілі яны па музеі, уважліва ўсё разглядалі. Потым містэр Шапіра заявіў: «Я рады, што пазнаёміўся з музеём, таму што для нас, амерыканцаў, вайна азначае зусім іншае, не тое, што для рускіх. Гэта дало мне магчымасць лепш уявіць сабе як маштабы вайны, якую вынес ваш народ, так і яе вынікі».

А вось што сказаў містэр Рыфкін з ЗША, наведаўшы мемарыял у Хатыні: «Вельмі шкадую, што ў мяне няма з сабой кветак, каб ускласці іх на святое месца. Людзі, якія загінулі тут, варты таго, каб на іх застацца ў памяці патомкаў. Фашысты згубілі чалавечы аблічча, калі знішчалі нават дзяцей. Я бачыў некалькі помнікаў ахвярам вайны, але сярод іх не было такога ўражлівага, як гэты... Я думаю, што гэта памятнае месца выклікае боль не толькі ў сэрцах савецкіх людзей, але і ў кожнага чалавека з-за рубяжа, калі ён сапраўды чалавек».

Даведаўшыся аб маштабах разбурэння, якому быў падвергнуты Мінск, інашаземцы здзіўляюцца прыгажосці новага горада. «Проста дзіўна, як вы маглі амаль занова адбудаваць Мінск пасля фашысцкай акупацыі. У вас такія выдатныя будынкi, многа паркаў», — гаварыла грамадзянка ЗША Долін, аглядаючы беларускую сталіцу. Яе падтрымала суайчынніца Біалін: «Асабліва мне падабаецца, што горад вельмі чысты, зеляніны тут многа, а ў нас, у Нью-Йорку, у цэнтры горада, на вуліцах наогул ніякіх дрэў няма, адны высотныя будынкi, усё шэрае, летам няма чым дыхаць».

Спадабаўся горад мужу і жонцы Голдберг са штата Фларыда. «Кожны дом у Мінску, — дэкліраў яны ўражаннямі, — адрозніваецца ад другога па знешняму выгля-

ду. Мінск — вельмі своеасаблівы горад, яго не збытаеш ні з якім іншым. Мы былі ў многіх еўрапейскіх гарадах. Мінск ніколі не ўступае ім. Калі б мы жылі ў вайшай краіне, то выбралі б толькі Мінск».

Сапраўднае захапленне ў тых, хто прыязджае з-за рубяжа, выклікае наша сістэма адукацыі, выхаванне моладзі. Пазнаёміўшыся з работай дзіцячай чыгункі ў Мінску, турыстка з Канады Кот доўга гутарыла з піянерамі, распытвала аб іх вучобе, адпачынку. Пазней яна сказала: «Якую б дзіцячую ўстанову мы ні наведалі, усюды адчуваюцца велізарныя клопаты вашага ўрада аб выхаванні падрастаючага пакалення. Вы выходзіце дастойную змену».

Знаёмячыся з нашай краінай, замежныя госці пераконваюцца, што савецкія людзі цалкам заняты мірнай працай.

Муж і жонка Бынкоўскія з ЗША, напрыклад, гаварылі: «На Амерыку не ўпала ні адна бомба, таму мала хто ўяўляе, што такое вайна. Тым больш нічога не ведае аб ёй моладзь. Аб вайне, можа быць, больш ведаюць тыя маці, чые дзеці гінуць у В'етнаме. Мы, простыя амерыканцы, супраць вайны».

Былі ў Мінску муж і жонка Стасевічы, таксама з ЗША. Абвргаючы сцверджанні буржуазных прапагандыстаў аб тым, што Савецкі Саюз рыхтуецца да вайны, яны сказалі: «Казіць, што рускія хочуць вайны, — гэта подла. У кожнай жа сям'і хто-небудзь загінуў. Колькі гора і бедстваў перанеслі людзі!»

Крок за крокам разбураюцца міфы аб жалезнай заслоні, аб неверагоднай галечы ў Савецкім Саюзе, аб «агрэсіўнасці бальшавікоў». І гэтакім у многім садзейнічае знаёмства з нашай краінай замежных турыстаў, дзелавых людзей, дзеячоў культуры. Яны бачаць, як жывуць нашы савецкія людзі, і міжволі становяцца на шлях недаверу буржуазнай прапагандзе. Гэта заканамерны працэс, таму што праўда заўсёды мацней за хлусню.

А. АНДРЭЕВ.

Мінскі тэхналагічны інстытут — адна з буйнейшых у нашай рэспубліцы. Зараз у ім на дыпломнай практыцы знаходзяцца студэнты Сафійскага ўніверсітэта.

НА ЗДЫМКУ: інжынер Б. БУТЫЛІН са студэнтамі Сафійскага ўніверсітэта ў лабараторыі мас-спектраметры.

Фота В. ДУБІНКІ.

СУСТРЭЧЫ АДБЫЛІСЯ У МІНСКУ

Венгерскі грамадзянін, супрацоўнік знешнегандлёвага акцыянернага таварыства «Будавокс» Пал Сенашы некалькі дзён гасціў у сталіцы Беларусі. З гэтым горадам яго звязвае антыфашысцкая дзейнасць у гады мінулай вайны.

Прымусова мабілізаваны ў гітлераўскую армію Пал Сенашы быў звязаны з мінскімі падпольшчыкамі. За спробу ўцячы да партызан ён знаходзіўся пад вартай і быў накіраваны ў выпраўленчую частку Група вядомай падпольшчыцы, дачкі венгерскага камуніста камсамолкі Таццяны Баўэр, якая выконвала адказнае заданне ў варажым тыле, прыцягнула яго да падпольнай дзейнасці. Венгер-

ская дзяўчына і яе сувязныя атрымалі ад Сенашы каштоўныя звесткі аб гітлераўскіх войсках.

Госць прыняў удзел у адкрыцці выстаўкі венгерскіх сродкаў сувязі, сустрэўся са сваімі сябрамі — былымі падпольшчыкамі, у тым ліку з сувязной Тані Баўэр Тамарай Сінцай, якая жыве ў Мінску. Сенашы выязджаў да Кургана славы, які ўвечы падзвігі савецкіх воінаў і партызан, аглядзеў мемарыял на месцы спаленай фашыстамі вёскі Хатынь. Ён наведаў музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, дзе ў раздзеле, прысвечаным Мінскаму падполлю, прадстаўлены матэрыялы аб дзеяннях групы Баўэр.

Фота С. АНАНКІ.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

ЭТО БЫЛО, КАК В СКАЗКЕ

Дорогие друзья! Из Белоруссии в Ганновер я вернулся рано утром. На вокзале меня встречали отец и брат на машине. Дома меня уже ждали сестры и мама. Они меня стали обо всем расспрашивать и были очень довольны, что я побывал в пионерском лагере. Мне очень понравилось в «Лесной сказке», и я охотно остался бы там еще. Теперь я опять хожу на работу. Когда возвращаюсь вечером домой, смотрю телевизор или ложусь спать. В будущем году, если буду здоров, постараюсь приехать к вам снова.

Миша СЫСОЙ.
ФРГ.

Уважаемая редакция! Большую радость доставили вы мне и моему сыну Коле тем, что прислали газету с репортажем и снимками из пионерского лагеря «Лесная сказка». Коля все еще полон впечатлений и при каждой возможности рассказывает о своем летнем отдыхе. Первые его слова при возвращении домой были: «Мама, едем в

колхоз, там так хорошо!». Я очень счастлива, что мой сын был так сердечно принят советскими людьми.

Зоя БУРГМАН-ЯНКОВСКАЯ.
ФРГ.

Я и мой сын Гена благодарим Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом и редакцию газеты «Голас Радзімы» за доброе дело, которое вы сделали, пригласив детей соотечественников из капиталистических стран на отдых в пионерский лагерь, за щедрость и чуткость в отношении ребят и сопровождающих. В клубе «Ромашка» мы оформили красивый стенд, прикрепили экземпляры газет, где рассказывается о нашем отдыхе, фотоснимки. Все наши соотечественники с удовольствием ознакомились с видами Минска, город им очень понравился. На собраниях я много рассказывала об отдыхе детей в «Лесной сказке». Это действительно было, как в сказке.

А. ГРЭФЕ.
ФРГ.

БІБЛІЯТЭЦЫ — 70 ГОД

У перадапошні дзень снежня 1898 года ў Свіслачы сабраліся прадстаўнікі 499 двароў мястэчка і бліжэйшых вёсак. Валасны сход абмяркоўваў не зусім звычайнае па тых часах пытанне: аб заснаванні народнай бібліятэкі. У рашэнні сходу гаварылася: «Заснаваць пры нашым валасным праўленні бібліятэку для народнага чытання, для чаго асігнаваць з працэнтаў пазыковага капіталу на першапачатковае абсталяванне і набыццё кніг 300 рублёў... Карыстанне кнігамі і праца бібліятэкара будзь бясплатнымі». Бібліятэчную справу, паводле рашэння сходу, прыняў на сябе валасны пісар, страшны кнігалюб Іван Кавалеўскі, 53-х год, які меў гімназічную адукацыю.

Восем месяцаў круцілася бюракратычная машына, пакуль нарэшце гродзенскі губернатар міласціва дазволіў «адкрыць бібліятэку пры Свіслацкім валасным упраўленні з паручыцельствам загадваць вышэй памянёнай ва-

ласнаму пісару Івану Кавалеўскаму пад асабістым наглядам пана міравога пасрэднака 2-га ўчастка Ваўкавыскага павета».

На жаль, гісторыя не захавала звестак, колькі і якіх кніг было ў бібліятэцы. Вядома толькі вялікая цяга свіслачан да чытання. Ды яшчэ тое, што ў 1941 годзе бібліятэка была поўнасцю знішчана гітлераўскімі вандаламі. Пасля вызвалення раёна ўсё давялося пачынаць спачатку.

Цяпер у раённай бібліятэцы каля 60 тысяч тамоў рознай літаратуры. Ад яе працуюць 16 перасовак. На абанеменце — 869 чытачоў. Акрамя гэтай, у Свіслачы ёсць яшчэ дзіцячая бібліятэка. А ўсяго ў раёне ў сучасны момант працуюць 23 бібліятэкі, не лічачы прыклубных і школьных. Сотні свіслачан маюць асабістыя зборы кніг.

Е. КАЛДУНОУ.

ДАЛЕКАЯ І БЛІЗКАЯ

Фінляндыя... Суомі... Далёкая ад нас краіна суровых скал і дрымучых лясоў, блакітных азёр і рэк з бурлівымі вадаспадамі, яна строгай красой і мужнасцю людзей сваіх, якія то ў ладзе, то ў барацьбе з няласкавай прыродай здабываюць хлеб, вельмі блізкая нам, жыхарам Беларусі. Гэтую блізкасць на працягу многіх дзесяцігоддзяў адчувалі лепшыя прадстаўнікі нашых культур, пра яе пісалі яны пранікнёныя словы, вершы і песні.

На зары нашага стагоддзя адзін з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры Янка Купала наведваў Фінляндыю, пазнаёміўся з яе гарадамі і вёскамі, пабыў на славурым вадаспаде Іматра, дзе быў зачараваны відонішчам, якое разгарнулася перад ім. «Апісаць Іматру, гэту велічыню і разгон бушуючае вады, — прызнаваўся паэт, — трудна. Трэба яе бачыць сваімі вачыма, каб пераканацца, як тут усяцільная прырода паказала сваю моц, выкапаўшы ў каменнай гары канаву-грамадзіну і кінуўшы па ёй расшалелыя хвалі ракі Вуоксы... Забываешся на свет, на людзей, на жыццё, на долю, а ўсё глядзіш і слухаеш, слухаеш і глядзіш... Да позняй ночы мы тут прасядзелі, а як падышла пара падумаць аб спачынку ды павароце дамоў, то так не хацелася расставіцца, як бы тут нешта сваё, дарогае кідаў...»

Пад уражаннем ад усяго ўбачанага Купала напісаў прыгожы верш «Над Іматрай».

Азнаёміўшыся ў адным з музеяў з прадметамі вясковага жыцця фінскіх сялян, ён зазначыў: «Многа бачылі мы тут рэчаў, вельмі падобных да вырабаў нашых беларускіх хлебарабаў, як прыкладам, начоўкі, ступа, кросны, лыжкі і інш., не відаць было толькі сахі і бараны».

Пасля Купалы краіну Суомі наведвала ў сакавіку 1914 года наша паэтэса-рэвалюцыянерка Цётка. У часопісе «Лучынка» яна апублікавала свае «Успаміны з паездкі ў Фінляндыю», дзе падрабязна апісала і прыроду краіны, і гістарычнае мінулае, і яе насельніцкаў. Асабліва высока ацаніла яна «земляроба, што сэрцам прыпаў да каменнае глебы і любоўнай працай просіць ад яе хлеба». Цётка з прызнаннем гаварыла пра тое, што фінскі народ «застаўся верным прадзедаўскай мове і прадзедаўскім звычаям», захаваў любоў да роднага краю, да людзей: «Кожны фін лічыць абавязкам сваім, а не ласкай дапамагчы бліжняму». Цётка захаплялася фінскім фальклорам: «Бяздонным жаралом, — пісала яна, — паэзія біла з песняў, з казак, з легенд; жалезная сіла і любоў да роднага краю з народных твораў вызірала».

Фінскі эпос натхняў і Максіма Багдановіча — ёсць звесткі, што ён перакладаў неўміручую «Калевалу», але праца яго, на вялікі жаль, не захавалася. Да нас у перакладзе Багдановіча дайшоў толькі ўрываек з цудоўнай паэмы фінскага паэта-рамантыка Іягана Людвіга Рунэберга «Паво з Сарыярві», дзе герой сваёй простаю, непаказнай дабратай і гатоўнасцю падзяліцца апошнім ка-

валкам хлеба з чалавекам, што трапіў у бяду, так родны герой беларускага фальклору.

Толькі ў наш час беларускія чытачы атрымалі «Калевалу» ў перакладзе Міхася Машары.

У перакладзе на беларускую мову вядома і апавяданне Юхані Ахо «Народ мой, быццам ядловец». У апошні ж час шырокую папулярнасць у нас набыла сатыра Марці Ларні, з'едлівыя памфлеты і фельетоны якога ахвотна і часта друкуюцца ў беларускай перыёдыцы.

Нядаўна, ужо ў Ленінскім годзе, апублікаваны ў нас вершы Армаса Эйкія пра Ільча, пра Камуністычную партыю Фінляндыі.

З вялікім поспехам прайшоў на мінскай сцэне спектакль па п'есе Хелы Вуалійокі «Каменнае гняздо», заслужанай увагай карыстаюцца і фінскія фільмы. А народную песню «Рулатэ» ў нас напявае літаральна кожны, хто толькі можа спяваць.

Мы ведаем, што і ў Фінляндыі праўляецца цікавасць да беларускай культуры і літаратуры. Яшчэ ў дваццатыя гады буйнейшыя газеты «Уусі Суомі», «Хельсінгін санамат», «Ціедонантойя», «Суомен сасіаліэмокраці» пазнаёмілі свайго чытача з дасягненнямі беларускай культуры пры ўладзе Саветаў, з гісторыяй нашай рэспублікі і яе сучаснасцю. Развіццё беларускай літаратуры было прасочана ў шэрагу артыкулаў ад Паўлюка Багрыма да Янкі Купалы, Якуба Коласа, Цішкі Гартнага, Максіма Багдановіча. Прааналізавана была таксама творчасць Міхася Чарота, Змітрака Бядулі, Андрэя Александровіча, Кузьмы Чорнага, Уладзіміра Дубоўкі, Міхася Зарэцкага.

А ў беларускім часопісе «Узвышша» беларускі публіцыст Зм. Снежка і фінскі літаратар Ф. Пэргэ апублікавалі артыкул «Фінская літаратура» — даволі вялікі нарыс гісторыі мастацкага слова ад «Калевалы», Рунэберга і Алексіса Ківі да Юхані Ахо і Майю Ласіла.

Сімвалам беларуска-фінскага культурнага яднання стала творчасць мастака Аола-Вало, які атрымаў адукацыю ў Віцебскім мастацкім вучылішчы, дзе пазнаёміўся з многімі беларускімі творцамі і вучыўся ў іх таямніцам майстэрства. У Аола-Вало некалькі соцен малюнкаў, карцін, эцюдаў і гравюр на беларускія тэмы.

Сувязі культур Беларусі і Фінляндыі маюць свае немаляныя традыцыі, якія замацоўваюцца ўзаемнымі візітамі пісьменнікаў, кампазітараў, мастацкіх калектываў. Плёнам паездак у Фінляндыю паэтаў Максіма Танка і Генадзя Бураўкіна з'явіліся іх вершы, якія трывала ўвайшлі ў наш літаратурны ўжытак.

Хутка ў Фінляндыі адбудзецца Тыдзень беларускай культуры, на якім прадстаўнікі нашай рэспублікі шырока пазнаёмяць фінскіх працоўных з дасягненнямі мастацкай творчасці беларускага народа, каб яшчэ больш блізкамі сталі нашы культуры, нашы народы.

А. МАЖЭЙКА.

З 12 па 19 кастрычніка ў Фінляндыі будзе праводзіцца Тыдзень беларускай культуры. Гэта маніфестацыя яднання культур — адна з яркіх праяў дружбы і добрасуседскіх адносін беларускага і фінскага народаў. Спадзяёмся, што Тыдзень стане святам і для шматлікіх нашых землякоў, якія жывуць у Фінляндыі, і для Рускага культурна-дэмакратычнага саюза, які робіць вялікую працу па прапагандзе дасягненняў нашай Радзімы.

Летам мінулага года група беларускіх турыстаў набывала на зямлі дружалюбнай Фінляндыі. Ветласць і гасціннасць былі нязменнымі спадарожнікамі ўсёй паездкі. Сустрэчы з моладдзю, рабочымі, маракамі ў Хельсінкі і Тамперэ, Турку і Лахці, на Аландскіх астравах пераканалі нас у добрых пачуццях народа Фінляндыі да савецкіх людзей.

Асабліва цёплай была сустрэча з фінскімі камуністамі ў Даме-музеі У. І. Леніна ў г. Тамперэ, які створаў і ўтрымліваецца імі ў знак белзарнай пашаны да правадыра сусветнага пралетарыяту. Выстаўлены тут экспанаты расказваюць пра дзейнасць У. І. Леніна ў 1905—1906 гг. у Фінляндыі. НА ЗДЫМКУ: у Даме-музеі У. І. Леніна.

Фота Я. ІДЭЛЬЧЫКА.

Максім ТАНК

НА ЗЯМЛІ СУОМІ

Хіба таму, што я з такога ж краю,
Які не перад кожным раскрывае
Адразу хараство сваіх прасораў,
Лясоў, далін, узгоркаў і азёраў,
Мне спадабалася зямля Суомі
У шуме сосен, вадаспадаў гrome,
У неліночай зеляніне гойнай,
Якой яе ўпрыгожыў Вайнямэйнен;
Зямля, дзе некалі анёл, гавораць,
Ваду нёс у каўшы з алмазных зораў
Ды спатыкнуўся і разліў яе тут,
Сярод лясоў, гранітных скалаў гэтых,

У якія шэсцьдзесят пяць тысяч б'ецца
Азёр, калі сюды заблудзіць вецер.
А вецер тут заўсёды гаспадарыць
На падуладных сіверу абшарах.
То ён рагоча, то ён свішча, плача,
Уздымае ліст асенні, хмары качак;
То дужаецца з пушчамі, лясамі,
Пакуль не зляжа сам пад іх камлямі...
І хоць сягоння між табой і мною
Нямала вёрст, занесеных пургою,
Я чую звон тваіх, Суомі, струнаў,
Я чую голас незабыўных рунаў.

ПАВО

(Верш фінскага песняра РУНЭБЕРГА)

Блізка горнай рэчкі Сарыярві
Жыў сабе ды гаспадарыў Паво.
Меў ён жонку і дзяцей з асьміну,
Разам з імі і гараў і сеяў.
А пасля еў хлеб запрацаваны.
Толькі ж раз вясной дажджы як люнец.
Скрозь руччы, узяўся снег вадою —
І палову руні з поля змыла;
Улетку каласы пабіла градам,
Рэшту — ўвосень маразы згубілі.
Аж галосіць гаспадыня Паво:
«Прыдзеца нам з торбай пацягачца,
Пад ваконнем сораму набрацца,
Паміраці або жабраваці».
І тады прамовіў жонцы Паво:
«Памяшай мuku з карой таўчоной;
Загару глыбей я нашу ніву,
Перабудзем так да ураджаю».

І яна мuku з карой змяшала,
Загару глыбей сваю ён ніву,
Пакупіў сям'ян, прадаўшы оўцы.
Вось растануў снег вясной на полі,
Але руні болей не пашкодзіў.
Улетку бура з градам праняслася,
Але не пабіла збожжа Паво.
Маразы ізноў былі пад восень,
Толькі ж ніва Паво ўжо наспела.
І сказала, жыта зжаўшы, жонка:
«Вось калі мы пажывём выгоднае.
Годзі нам мяшаць мuku з карою,
Можна чыстага пад'есці хлеба».
І тады прамовіў жонцы Паво:
«Зноў змяшай мuku з карой таўчоной,
Бо памёрзла ніва у суседа».

З фінскай пераклаў
Максім БАГДАНОВІЧ.

Выхаванцы Сеніцкай сельскай музычнай школы (Мінскі раён) выступаюць перад калгаснікамі арцелі імя Гастэлы.

Фота В. АДАРЫЧА.

МАЛАДАЯ Савецкая рэспубліка, якая нарадзілася ў агні Вялікага Кастрычніка, вымушана была з першых дзён існавання са зброяй у руках адстойваць сваю свабоду. Сусветная буржуазія і ўнутраная контррэвалюцыя, імкнучыся задушыць першую дзяржаву рабочых і сялян, развязалі ў краіне грамадзянскую вайну. Прышлося напружыць усе намаганні, каб не толькі выжыць, але і разбіць ворагаў. Час захаваў нямала пісьмаў, тэлеграм, справаздач, дакладаў, рэзалюцый, у якіх раскрываецца рознакавова дзейнасць Уладзіміра Ільіча Леніна ў гэты адказны перыяд. Дзяржаўнае, гаспадарчае і культурнае будаўніцтва, дыпламатычная і ваенная абарона Савецкай ўлады, барацьба з голадам і разрухай — ва ўсім адчуваецца накіроўваючая рука вялікага Леніна. Вывучаючы дакументы таго часу, бачыш, як многа ўвагі ўдзяляў Ільіч Беларусі, якая апынулася ў сілу свайго геаграфічнага становішча ў цэнтры падзей.

...1918 год. На Краіну Саветаў рушыліся палчынцы кайзераўскай Германіі. Беларусь адной з першых прыняла на сябе іх удар. У той суровы час старшыня Дрысенскага Савета (цяпер Верхнедзвінск) Уртан звярнуўся з запытаннем: «Як паступаць у выпадку набліжэння немцаў да горада?». Ул. І. Ленін неадкладна адказаў: «Аказвайце супраціўленне, дзе гэта магчыма. Вывозце ўсё кантоўнае і прадукцы. Астатняе ўсё знішчайце. Не пакідайце ворагу нічога. Разбірайце пугі — дзве вярсты на кожны дзесяць».

Ленінскае ўказанне было вернай праграмай барацьбы савецкага народа супраць захопнікаў.

На акупіраванай тэрыторыі кайзераўскія войскі ўстанавілі ваенна-каланіяльны рэжым. Пачаліся павальныя грабяжы мірнага насельніцтва, расстрэлы невінаватых людзей, угон у Германію. Вясной 1918 года на мя Сяўнаркома РСФСР сталі паступаць звесткі аб зверствах на беларускай зямлі. 21 красавіка І. Алібегаў (намеснік старшыні Паўночна-Заходняга камітэта партыі) паведаміў Ул. І. Леніну, што ў Мінску «немцы ахвоцяцца на людзей, ловаць літаральна ўсіх на вуліцы і ў дамах, трымаюць у лагерах пад аховай, а затым грузяць у вагоны, наглуха запячатаныя, і вязуць у невідомым напрамку». Падобныя сігналы паступалі таксама з іншых месцаў Беларусі. Так, 4 мая была атрымана вестка з Сяніно, у якой гаварылася: «Прыгоннае права аднаўляецца ў поўным сэнсе гэтага слова...» Прыкладна таго ж зместу былі атрыманы дзве тэлеграмы з прыгараду Магілёва.

Інфармацыя аб становішчы ў акупіраваных раёнах Беларусі паступала Леніну па розных каналах — ад падпольных партыйных камітэтаў да асобных рабочых і сялян. Ніводнае такое паведамленне, ніводнае такое пісьмо не пакідаў Ільіч без увагі. Атрыманьня звесткі адразу ж абавязвалася ў нотах Народнага Камісарыята РСФСР і накіроўвалася германскім уладам. У іх у катэгарычнай форме Савецкі ўрад патрабаваў, каб нямецкія войскі спынілі насілле над мірным насельніцтвам. Гэтыя дыпламатычныя дакументы, якія публікаваліся ў друку, выкрылі перад усім светам крывавае дзеянні германскіх імперыялістаў.

Багата матэрыялаў, якія паступалі ў лістападзе 1918 — лютым 1919 у Сяўнарком РСФСР, датычылася баявых дзеянняў Чырвонай Арміі. Рэзалюцыі і запісы на іх пацвярджаюць, што Уладзімір Ільіч вельмі ўважліва сачыў за справамі партызан і перасоўваннем савецкіх войск, якія неслі вызваленне працоўным Беларусі. 5 студзеня 1919 года ім была

атрымана тэлеграма наступнага зместу: «Паўстанскія камуністычныя войскі, якія аперыруюць у раёне Сарны — Лунінец і адбіваюць пятлюраўскія войскі і іншыя банды, знемагаюць у няроўнай барацьбе. У іх няма адзення, абутку і прадуктаў, няма грошай, няма кіраўнікоў — ваенных спецыялістаў. Мы звяртаемся за таварыскай дапамогай да нашых братоў-рабочых Масквы і Пецера. Умадуіце наш тыл, дашліце грошай, адзення, абутку, дайце камандны састаў...» Ул. І. Ленін на тэлеграме наклаў рэзалюцыю: «Склянскаму. На водгук, што зроблена?» Просьба была задаволена.

ЛЕНІН І БЕЛАРУСЬ

Не паспела беларуская зямля цалкам вызваліцца ад нямецкіх захопнікаў, як ужо насоўвалася новая пагроза акупацыі — з боку буржуазна-напешчыцкай Польшчы, за спінай якой стаялі краіны Антанты. Вясной 1919 года легіёны Пілсудскага рушылі на Беларусь. Яны занялі Ліду, Гродна. Вайна з польскімі інтэрвентамі прынесла новыя выпрабаванні беларускаму народу. Пісьмы, даклады, дасланыя на імя Ул. І. Леніна, адлюстроўваюць вострыя моманты барацьбы рабочых і сялян рэспублікі за Савецкую ўладу, за сваю свабоду. Тут і расказ пра шматдзённую абарону Мінска, і паведамленне пра мяцеж у Гомелі, і просьба аб дапамозе харчам і зброяй.

У сярэдзіне мая 1919 года Ул. І. Ленін атрымаў трыважную вестку з Мінска: «У гэты час сядзяць без хлеба мабілізаваныя ў Барысаве, Бабруйску, Мазыры. Воласці гэтыя галадаюць, у Мінску няма хлеба нават для хворых і дзяцей. З Украіны не атрымана нічога. Неабходна, каб пазбегнуць трагічных вынікаў, даць сюды хлеб без малейшага прамаруджання». Нялёгка было вырашыць гэта пытанне Сяўнаркому: уся краіна галадала. Але нягледзячы на вялікія цяжкасці з прадуктамі, Ул. І. Ленін выканаў просьбу мінчан. Ён звярнуўся да наркома харчавання Украіны з просьбай тэрмінова даставіць хлеб у Мінск для рабочых, чырвонаармейцаў і дзяцей. Дзесяткі вагонаў са збожжам былі неўзабаве прысланы ў сталіцу Беларускай рэспублікі.

Пра клопат Ільіча аб патрэбах працоўных нашай рэспублікі сведчаць і паметкі на паведамленнях, атрыманых летам 1919 года з Беларусі ад М. І. Калініна. Старшыня ЦКВК у той час пабыў з агітацыйным поездам «Кастрычніцкая рэвалюцыя» ў Смаленску, Магілёве, Гомелі, Бабруйску, Мінску і іншых гарадах. Са Смаленска ён тэлеграфавалі Ул. І. Леніну аб неабходнасці забеспячэння рэчывых складаў Віцебска і Гомеля запасамі абмундзіравання і абутку. 11 чэрвеня Ул. І. Ленін дае ўказанне: «Судзіну. Дашліце мне кароткую дакладную даведку, што зроблена». У другой тэлеграме М. І. Калінін прасіў самага тэрміновага пераводу грошай паветам Мінскай і Смаленскай губерняў, каб забяспечыць работы па лясанарытоўках. Ул. І.

Ленін піша запіску народнаму камісару фінансаў: «Колькі? Калі пасланы? У чым прычына, што мы маем, а даць не ўмеем?» Ул. І. Ленін асабіста кантраляваў забеспячэнне беларускіх партызан зброяй і абмундзіраваннем, прымаў непасрэдны ўдзел у распрацоўцы баявых аперацый Чырвонай Арміі па разгрому інтэрвентаў, кіраваў іх ажыццяўленнем, цікавіўся гаспадарчым становішчам на неакупіраванай частцы рэспублікі — словам, рашаў мноства самых неадкладных пытанняў.

На Ільічыны клопаты працоўныя Беларусі адказвалі яшчэ больш цесным згуртаваннем сваіх сіл вакол бальшавіцкай партыі. Сотні тысяч беларускіх сыноў і дачок сталі на абарону Радзімы. У шматлікіх карэспандэнцыях працоўныя рэспублікі выказвалі сваю ўпэўненасць у перамозе. «...Мы не складзём зброі, — пісалі Ул. І. Леніну рабочыя шклоўскай запаркавай фабрыкі «Днепр», — пакуль канчаткова не паб'ём нашых ворагаў...» Ад рабочых, сялян, чырвонаармейцаў ішлі пісьмы і тэлеграмы, у якіх выказвалася вера ў перамогу справы камунізму.

Пасля разгрому ўнутраных і знешніх ворагаў працоўныя Беларусі разам з усімі народамі Савецкай краіны пачалі мірную працу. Аднаўляючы разбураную вайной народную гаспадарку, яны, як і раней, звярталіся да Ул. І. Леніна за дапамогай і парадамі. Бяскончым патокам ішлі ў Маскву пісьмы, тэлеграмы, справаздачы, у якіх гаварылася аб непахіснай волі адрадыць народную гаспадарку і ісці далей па шляху будаўніцтва сацыялізму. Паведамлялася пра першыя поспехі ў гаспадарчым будаўніцтве — пра пук у Віцебску і Гомелі электрастанцый, пра пабудову моста цераз раку Заходняя Дзвіна ў Полацку, пра адкрыццё Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, пра дасягненні даваеннага ўзроўню пасяўных плошчаў у Рагачоўскім павеце і г. д.

Нягледзячы на занятасць вялікай дзяржаўнай работай, Уладзімір Ільіч цікавіўся аднаўленчымі работамі ў Беларусі. На ўсе запытанні ён даваў дакладны і ясны адказ. Вось адзін з прыкладаў. Камісар Аляксандраўскай, цяпер Беларускай чыгункі І. Папоў напісаў у студзені 1921 года пісьмо, у якім паведамляў аб неабходнасці хутэйшага аднаўлення чыгуначнага моста цераз раку Беразіну. Яму было прапанавана прыбыць у Крэмль з вопытным спецыялістамі да старшыні Сяўнаркома. «Мы былі здзіўлены такой аперацыйнасцю і ўвагай Ул. І. Леніна, — пісаў І. Папоў. — Нам і раней было вядома, што Уладзімір Ільіч неспыраючы ставіўся да праяў усякай цяганіны і бюракратызму. Але ніхто з нас не думаў, што ён сам возьмецца за рашэнне гэтага спецыяльнага пытання. Дакладна ў прызначаны час я і пяць спецыялістаў-маставікоў былі прыняты Уладзімірам Ільічам». На нарадзе ў Леніна было вырашана аднавіць мост у бліжэйшы час. Для выканання задання былі мабілізаваны ўсе тэхнічныя сродкі, якія меў Наркамат шляхоў зносін. 13 лютага 1921 года мост быў адноўлены.

Ул. І. Леніну не прыйшлося ўбачыць поўнай перамогі сацыялізма на ўсёй вызваленнай савецкай зямлі. Але яго запаветы пасляхова праводзіцца ў жыццё. Цвёрда ідуць ленінскім курсам, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі працоўныя Беларусі разам з усімі народамі краіны ажыццяўляюць сацыялістычнае пераўтварэнне і выйшлі на шырокую дарогу камуністычнага будаўніцтва.

Н. СТАШКЕВІЧ,
навуковы супрацоўнік
Інстытута гісторыі партыі
пры ЦК КПБ.

Сёмага кастрычніка споўнілася дваццаць гадоў з дня абвешчэння Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Гэту слаўную дату ўрачыста адзначаюць нямецкі народ, працоўныя Савецкага Саюза, іншых краін сацыялістычнай садружнасці.

Небывалае развіццё за гэтыя гады набылі эканоміка, навука, культура брацкага нямецкага народа. Характэрнай рысай дзейнасці Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі і ўрада першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы нямецкай нацыі з'яўляюцца клопаты аб патрэбах працоўных, аб больш поўным задавальненні іх запатрабаванняў. Аб гэтым ярка і пераканаўча расказвае юбілейная выстаўка тавараў шырокага спажывання ГДР, якая была ўрачыста адкрыта 30 верасня ў Мінску ў павільёне Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі БССР.

На плошчы звыш 4 тысяч квадратных метраў дэманструецца 2 500 экспанатаў — прадукцыя 215 прамысловых прадпрыемстваў ГДР. Тут паказаны тэхнічныя вырабы, мэбля, адзенне, спартыўныя тавары, турыстычны рыштук, цацкі і музычныя інструменты. Усе экспанаты вызначаюцца зручнасцю ў карыстанні, прыгожымі формамі і даўгавечнасцю.

НА ЗДЫМКУ: у залах выстаўкі. Фота В. ДУБІНКІ.

У АБСТАНОЎЦЫ БРАТНЯЙ ДРУЖБЫ

У адпаведнасці з праграмай супрацоўніцтва сацыялістычных краін па даследаванні і выкарыстанні касмічнай прасторы ў мірных мэтах, у Народнай Рэспубліцы Балгарыі ў горадзе Варне адбыліся нарады пастаянна дзейючай рабочай групы сацыялістычных краін і навуковы сімпозіум па праблемах касмічнай біялогіі і медыцыны.

У нарадзе і сімпозіуме прынялі ўдзел прадстаўнікі Народнай Рэспублікі Балгарыі, Венгерскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польскай Народнай Рэспублікі, Сацыялістычнай Рэспублікі Румыніі, Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Удзельнікі нарады падвялі вынікі сумесных работ, якія выконваліся ў 1968-1969 гг. краінамі-удзельніцамі супрацоўніцтва па праблемах касмічнай фізіялогіі і радыяцыйнай біялогіі і медыцыны. Былі ўдакладнены наліжныя планы сумесных работ, а таксама ўзгоднены праграмы навуковых даследаванняў на наступны перыяд.

На нарадзе былі канкрэтызаваны формы і метады абмену навуковай інфармацыяй, даследчай апаратурай і прэпаратамі.

Нарада рабочай групы і сімпозіум па касмічнай біялогіі і медыцыне прайшлі ў абстаноўцы поўнага ўзаемазумнення і брацкай дружбы.

СЯБАР НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Споўнілася 60 гадоў лаўрэату Дзяржаўнай прэміі СССР Яўгену Мазалькову, пісьменніку, перакладчыку, літаратуразнаўцу, які многа сіл і энергіі аддаў развіццю беларускай савецкай літаратуры.

У Саюзе пісьменнікаў СССР на шанаванне юбіляра сабраліся вядомыя маскоўскія пісьменнікі, крытыкі, прадстаўнікі выдавецтваў, рэдакцый газет і часопісаў.

Старшыня сходу сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР С. Баруздын дае слова літаратуразнаўцу А. Аўчарэнку.

— Вось ужо 45 гадоў, — гаворыць А. Аўчарэнка, — Яўген Сямёнавіч Мазалькоў аддаў служыць савецкай літаратуры і культуры. Далучэнне Яўгена Мазалькова да літаратуры пачалося з паззіі. Ён пасылаў вершы ў «Комсомольскую правду» з першых нумароў выдання газеты, гэта значыць з 1925 года. На старонках «Комсомольской правды» ў трыццаці гадах з'явіўся і верш «Беларусь», у якім аўтар расказаў пра сваю радзіму, любімую беларускую зямлю.

Яўген Мазалькоў — аўтар выдатнай работы пра заснавальніка беларускай літаратуры Янку Купалу. Ён таксама аўтар манаграфій пра Максіма Багдановіча, Якуба Коласа.

У Мінску, у музеі Якуба Коласа, на рабочым стала вялікага беларускага паэта ляжыць недапісанае Яўгену Мазалькову пісьмо. Яно пачынаецца: «Дарагі Жэня...» І на апошняй літары абрываецца. Якуб Колас не дапісаў таго, што хацеў сказаць, але кожнаму зразумела: пазтавы думкі пра вядомага крытыка і перакладчыка былі цёплыя, зычлівыя.

Мощныя кроўныя ніці звязваюць беларускіх літаратараў з Яўгенам Мазальковым. Ён першы зрабіў здабыткам рускага чытача вершы Максіма Танка. У вайну Яўген Мазалькоў рэдагаваў часопіс «Беларусь» на рускай мове, які засылаўся ў акупіраваную зону.

Больш як сотню беларускіх аўтараў пераклаў Мазалькоў на рускую мову. І цяпер у свае 60 гадоў ён поўны сіл і энергіі, новых творчых задум.

Пісьменніка-юбіляра павіншавалі праўленне Саюза пісьменнікаў СССР, студэнты Літаратурнага інстытута імя Горкага, прадстаўнікі Маскоўскага аддзялення Саюза пісьменнікаў. Былі зачытаны тэлеграмы, атрыманыя ад Петруса Броўкі, Максіма Танка, Максіма Лужаніна, украінскіх пісьменнікаў, рэдкалегій і калектываў газет «Правда», «Комсомольская правда», «Літаратурная газета».

Г. БАКШЭВА.

У час марскога падарожжа пасажырка пытаецца ў аднаго з афіцэраў:

— Скажыце, у выпадку катастрофы першым чынам ратуюць жанчын і дзяцей?

— Так.

— А караблі часта тонюць?

— Не. Толькі адзін раз.

Амерыканскі бацька да малага сына, які не хоча раницой уставаць, каб пайсці ў школу:

— Слухай, калі ты хочаш мець многа забавак, то павінен быць багаты. А не будзеш багаты, пакуль не атрымаеш адукацыі. І не атрымаеш адукацыі, калі не будзеш хадзіць у школу, ну дык уставай!

На вуліцы пасля многіх год разлукі выпадакова сустракаюцца дзве сяброўкі:

— Ведаеш, каб не твой капялюш, та ніяк бы цябе не пазнала!

Муж і жонка прыехалі ў Швейцарыю. Праваднік, які паказвае ім горы, у пэўны момант гаворыць:

— Бацьце вунь тую скалу? Тут надзвычайнае рэха! Хочаце паспрабаваць? Крыкніце што-небудзь.

Жонка з усяе сілы крычыць, але рэха не адказвае. Муж бурчыць сабе пад нос:

— Нічога дзіўнага. Нават рэха не асмелваецца ёй адказаць.

На ваенных занятках кап-рал камандуе:

— Налева! Направа! Шагам марш! Паўабарота налева! Паўабарота назад! Кладзіся! Устаць!

Раптам адзін з навабранцаў выходзіць з шэрагаў і скіроўваецца ў бок казармы.

— Куды вы? — крычыць кап-рал.

— Мне апыкрыла гэе гэта! Вы самі не ведаеце, чаго хочаце.

— Што-о-о?

— Вы мяняеце свае рашэнні кожныя 10 секунд!

Бацька дачы на выданні рэ-мідляе з яе жаніхом:

— Я не маю нічога супраць вашага шлюбу, але як-я ў вас перспектывы на будучыню?

— Найлепшыя. Я ўжо два разы выйграў у латарэі.

НА ДАЖУ СВЕ- ТУ

Як жывуць людзі на Паміры? Чым займаюцца? Ці праўда, што летам там за некалькі месяцаў ніводнай кроплі дажджу не падае на распаленую сонцам зямлю, а зімой ртутны слупок апускаецца да адзнакі — 40° і снегу выпадае да 2 метраў?

Шмат прыгожых легенд складзена пра Памір, край, непаўторны па свайму характару, дзе белыя шапкі казачных вяршынь распасцёрлі свае ўладанні на вышыні амаль во-сем тысяч метраў. Край, дзе бясконцымі стужкамі бягуць імклівыя і паўнаводныя рэкі Мургаб, Бартанг, Гунт, а дзіўныя азёры хаваюць у сабе шмат таямніц аб вялікіх і малых падзеях.

Памір называюць «дахам свету», і ўсе цуды свету знайшлі там свой прытулак.

Нам, мінчанам, — інжынеру Канстанціну Лепаціла, рабочаму Міхаілу Буко, настаўніцы Галіне Ракіцкай і аўтару гэтых радкоў — давялося прайсці па незабыўных сцежках Паміра і сустрэцца з людзьмі, якія здаюць тут нялёгкі жыццёвы экзамен на мужнасць, волю і вытрымку. Памір не церпіць слабых, не дае абяцанняў. І тым больш было прыемна пазнаёміцца з нашымі землякамі-беларусамі, якія палюбілі гэты край, заслужылі павагу і давер'е мясцовых жыхароў.

Першая сустрэча адбылася з вадзіцелем Васілём Парушкіным. Уявіце сабе дарогу даўжынёй у 726 кіламетраў. Гэта цяжкі, небяспечны Усходнепамірскі тракт, які звязвае гарады Харог і Ош. Ён ідзе праз 7 пераваў на вышыні больш 4000 метраў, над прорвамі, праз горныя рэкі, снежныя завалы. На вышыні мы закрывалі вочы, бо занадта далёка ўнізе бушавала горная рэчка.

— Я на гэтай дарозе 5 гадоў, — раскаваў Васіль. — Прыехаў пасля службы ў арміі. Першы рэйс даўжынёй у некалькі сутак буду памятаць усё жыццё — я тады стаяў на перавале з адказаўшым матарам. Ты і горы. Раз'юшаны вецер, ноч, якая сабрала ўсе зоркі свету... Грузы трапляюцца самыя розныя: школьныя парты, шывікі, алоўкі, мука, цэмент, пральныя машыны, мыла... Іншай дарогі ў Харог — ста-ліцу Горна-Бадахшанскай аўтаномнай вобласці — няма.

Другая сустрэча адбылася на Сарэзскім возеры — легендарным, як Памір, і суровым, як Памір.

— Івана зараз не дачакаецеся. Ён пайшоў за перавал, панёс у кіш-лак дадзеныя метэаралагічнай станцыі. Іван у нас асаблівы чала-век: доктар, радыст, механік, а ў вольную часіну гарманіст.

Гэта пра Івана Шукаліча. Раз у тры месяцы Іван атрымлівае пісь-мы са зваротным адрасам: Магілёў-ская вобласць, Клічаўскі раён...

Сюды, на высакагорную метэ-аралагічную станцыю Ірхт, прыхо-

дзяць толькі верталёты. Ёсць яшчэ адзін шлях — праз перавалы, па крутых сцежках над возерам, з та-кімі пад'ёмамі, ад якіх галава кру-жыцца нават у спрактыкаванага альпініста... І аднойчы Іван пайшоў па гэтай каварнай сцежцы, калі яго калега і сябра таджык Аліцбет за-хварэў і яму патрэбны былі дапа-мога і лякарствы... Тры дні чакалі Івана. На чацвёрты ён прыйшоў. Моўчкі сеў, скінуў чаравікі і за-снуў... Ён увесь гэты час не адпа-чываў, спяшаючыся на дапамогу сябру.

А вось трэцяя сустрэча.

У той дзень мы прайшлі 20 кіла-метраў уздоўж возера Яшыль-Куль. Пераправы праз рэкі, пера-валы выматалі нашы сілы. Ня-церпна хацелася піць. У паветры стаяла духата. Ад цяжкага рукзана балелі плечы. І толькі мы хацелі ставіць палатку на горным плато, як пачулі звонкі голас:

— Даражэнькія, тут нельга, скразнякі, а ноччу будзе мороз, спускайцеся ў даліну. Маімі гасця-мі будзеце, там я статак даглядаю.

Абветраны твар, пачарнелы ад сонца, моцныя рукі трымаюць лей-цы каня.

— Мяне завуць Назар Султан-мамадаў.

Праз гадзіну мы сядзелі ў невя-лікай юрце, пілі халоднае кіслае малако — айран, а пасля духмяны зялёны чай, і слухалі расказ пасту-ха са славуэтага жывёлагадоўчага калгаса «Памір».

— Я нарадзіўся і вырас у Харог-скім раёне, што ў Таджыкістане. 16 гадоў назад быў прызваны ў ра-ды Савецкай Арміі. Доўгай была наша дарога да месца службы. А прыехалі ў Беларусь, у Віцебскую вобласць. Было нялёгка мне ў пер-шыя дні, не ведаў мовы, дагэтуль нічога, акрамя гор і авечак, не ба-чыў — дзічыўся. Але сябры цудоў-ныя трапіліся. Адзін з Оршы, дру-гія з Магілёва і Пінска. Колькі добрых слоў пачуў ад іх, колькі клопатаў адчуў я, таджыкскі хло-пец. Да гэтай пары лічу сябе ва-шым земляком. І нашу ў памяці незвычайную гасціннасць Беларусі. Вельмі хочацца зноў пабываць там, пад Віцебскам. Але далёка, ды і спраў многа. Сыны растуць, я кож-нае лета іх з сабой у горы бяру. Дапамагаюць мне, бо статак вялікі: да тысячы галоў авечак, коз, ка-роў, ёсць які, ішакі і нават два вярблюды.

На другі дзень мы развіталіся з гасцінным гаспадаром. Ён ішоў з нам 12 кіламетраў да перавалу Лянгар-Куталь. З вяршыні мы доў-га праводзілі вачыма постаць чала-века, які вяртаўся да сваіх будзён-ных спраў і клопатаў.

В. ДУБІНКА.

НА ЗДЫМКАХ:
Метэаралагічная станцыя на Са-рэзскім возеры.
На перавале Лянгар-Куталь,
Памірскі пейзаж.
Фота аўтара

ФАТОГРАФ-ВЫНАХОДНІК

Кожнага, хто ўважліва знаёміцца з экс-панатамі абласнога краязнаўчага музея, не могуць пакінуць раўнадушным фота-здымкі старога Віцебска. Глядзіш на іх і адзіўляешся: вось якімі непрыгляднымі былі многа год назад вуліцы і плошчы. Стары Віцебск... Невялікія вулчкі, і як найвялікшы цуд тэхнікі — першы трамвайны вагон. На многіх з гэтых фо-таздымкаў стаіць подпіс: «Фота С. Юр-коўскага».

Хто гэты чалавек, які захаваў для гіс-торыі воблік старажытнага Віцебска?

Сігізмунд Антонавіч Юркоўскі — ві-цяблянін. Ён вядомы не толькі як май-стар фатаграфіі таго часу, але і як вы-находнік.

У 1878 годзе ў Расіі ствараецца пяты аддзел Рускага тэхнічнага таварыства. Яго мэта: займацца пытаннямі развіцця і папулярызацыі фотасправы ў краіне. Членамі гэтага аддзела былі тыя, хто ўсведамляў важнасць далейшага развіц-ця фотасправы, яе ўдасканалення. Сярод іх быў С. Юркоўскі.

Вядома, што фотаапарат таго часу быў вельмі складаны і нязручны для карыс-тання. Таму многія фотаапараты спраба-валі неяк удасканаліць яго. Працаваў над гэтым і малавядомы віцебскі фа-тограф С. Юркоўскі.

Ішлі доўгія і цяжкія гады пошукаў. Пробліскі ўдач чаргаваліся з расчараван-нямі.

І вось першы поспех. У 1881—1882 га-дах С. Юркоўскі сканструяваў першы ў свеце маланкадзеючы фатаграфічны за-

твор. Сваё вынаходства прадэманстраваў у 1882 годзе на маскоўскім з'ездзе фа-тографіаў. Гэты «затвор пры пласцінцы», як яго называў сам аўтар, даваў маг-чымасць адкрываць і закрываць не аб-екты (як гэта было раней), а саму плас-цінку. Гэта дасяглася пры дапамозе спецыяльнай шырмы-засяўкі, якая за-бяспечвала большую скорасць работы затвора.

Піянер рускай фатаграфіі настойліва працягваў пошукі. Хутка яму ўдалося ўдасканаліць сваё вынаходства. Цяпер яно атрымала назву «шторна-шчыліны затвор». Але найбольш уплывовыя чле-ны пятага аддзела Рускага тэхнічнага та-варыства не прызналі вынаходства Юр-коўскага. Яны лічылі, што гэтая назінка вельмі складаная для практычнага ка-рыстання. Не дзіўна таму, што вытвор-часць затвораў не была наладжана ў Расіі. Затое вынаходствам рускага фатогра-фа зацікавіліся заходнеўрапейскія фір-мы. Яны настойліва прапануюць укара-ніць яго за мяжой. І Юркоўскі згаджа-ецца на іх выпуск англійскімі фірмамі. Затым у некалькі змененым выглядзе затвор выпускалі і нямецкая фірма «Герц». Аж да 20-х гадоў нашага ста-годдзя ў фатаграфічных апаратах выка-рыстоўваліся затворы мадэлі нашага земляка.

Большасць жа работ С. Юркоўскага як фатографа не захавалася. Толькі ня-многія з іх дайшлі да нашага часу і за-хоўваюцца цяпер у музеях Віцебска і Мінска.

А. ПАДЛІПСКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.